CYNGOR BWRDEISTREF SIROL RHONDDA CYNON TAF

BLWYDDYN Y CYNGOR 2022-23

PWYLLGOR TROSOLWG A CHRAFFU

DYDDIAD: 21 Mawrth 2023

ADRODDIAD CYFARWYDDWR - IECHYD A DIOGELWCH Y CYHOEDD, A GWASANAETHAU CYMUNED
CYNLLUN GWEITHREDU STRATEGAETH HYBU'R GYMRAEG 2022-2027

1.0 DIBEN YR ADRODDIAD

1.1 Rhoi cyngor ar Gynllun Gweithredu Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2022-2027 (Atodiad 1) i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu gan ofyn am farn, sylwadau ac argymhellion y Pwyllgor mewn perthynas â'r cynllun gweithredu cyn iddo gael ei gymeradwyo gan Is-bwyllgor y Cabinet ar faterion y Gymraeg.

2.0 ARGYMHELLION

Dyma'r argymhellion i'r Aelodau:

2.1 Trafod y cynllun strategol ar gyfer Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2022-2027 sy'n statudol, a chynnig unrhyw argymhellion cyn iddo gael ei gymeradwyo gan Is-bwyllgor y Cabinet ar faterion y Gymraeg.

3.0 RHESYMAU DROS YR ARGYMHELLION

3.1 Mae'n ofynnol i'r Cyngor baratoi Strategaeth Bum Mlynedd i hwyluso a hybu'r Gymraeg yn y sir o dan Safon 145 yr Hysbysiad Cydymffurfio sydd wedi'i gyhoeddi dan adran 44 o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 (Atodiad 2).

3.2 Craffu ar y broses llunio cynllun gweithredu ar gyfer Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2022-2027 a grybwyllwyd eisoes, a gafodd ei chymeradwyo gan Is-bwyllgor y Cabinet ar faterion y Gymraeg ym mis Hydref 2022.

4.0 CEFNDIR

4.1 Cymeradwyodd Is-bwyllgor y Cabinet ar faterion y Gymraeg gopi diwygiedig o Strategaeth Hybu'r Gymraeg (Atodiad 2) ar 25 Hydref 2022

fel sy'n ofynnol o dan Safon 145 o'r Hysbysiad Cydymffurfio a gafodd ei gyflwyno i Gyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf o dan Adran 44 o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

4.2 Yn 2021, daeth Strategaeth Hybu'r Gymraeg Bum Mlynedd gyntaf y Cyngor i ben.

4.3 Yn dilyn cymeradwyaeth ym mis Ebrill 2021 gan gyn Grŵp Llywio'r Cabinet ar faterion y Gymraeg, cafodd Nico Cyf, sefydliad allanol sy'n arbenigo mewn cynllunio iaith, ei gomisiynu er mwyn cynorthwyo'r Cyngor wrth lunio Strategaeth Hybu'r Gymraeg wedi'i diwygio ar gyfer 2022-2027. Cafodd y strategaeth newydd ei chymeradwyo gan Is-bwyllgor y Cabinet ar faterion y Gymraeg ar 25 Hydref 2022.

4.4 Comisiynwyd Nico Cyf i roi cymorth i'r Cyngor hefyd wrth lunio cynllun gweithredu sy'n cefnogi gweithredu'r Strategaeth. Cytunodd Is-bwyllgor y Cabinet ar faterion y Gymraeg y byddai raid i'r cynllun gweithredu fynd trwy'r broses graffu er mwyn derbyn argymhellion cyn i'r Is-bwyllgor ei gymeradwyo.

5.0 Y SEFYLLFA BRESENNOL / Y CYNNIG

5.1 Fe fydd Cynllun Gweithredu 2022-2027 yn ail gynllun gweithredu Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf i gefnogi'r Cyngor wrth gyflawni'i Strategaeth Hybu'r Gymraeg. Bydd y cynllun yma'n barhad o'r cynllun gweithredu cyntaf (2016-2021)

5.2. Bwriad yr ail Strategaeth Bum Mlynedd ydy manteisio ar y gwaith y mae'r Cyngor a’i bartneriaid wedi'i wneud i hybu a hwyluso’r Gymraeg yn ystod y pum mlynedd diwethaf.

5.3 Bydd y cynllun gweithredu'n chwarae rhan wrth gefnogi amcan y strategaeth, sef cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg yn y Fwrdeistref Sirol yn unol ag ymgyrch Cymraeg 2050 Llywodraeth Cymru; y garreg filltir nesaf ydy cynnydd o 5% yn nifer y siaradwyr Cymraeg yng Nghyfrifiad 2021.

5.4 Hefyd, bydd y cynllun gweithredu'n cydfynd â thair prif thema genedlaethol sy'n cael eu nodi yn y Strategaeth, fel a ganlyn:

➢ Thema 1: Cynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg

- Trosglwyddo’r iaith yn y teulu
- Y Blynyddoedd Cynnar
- Addysg statudol
- Addysg ôl-16
- Y gweithlu addysg, adnoddau a chymwysterau

➢ Thema 2: Cynyddu defnydd o'r Gymraeg

• Yn y gweithle
• Gwasanaethau
• Defnydd o'r Gymraeg yn gymdeithasol

➢ Thema 3: Creu amodau ffafriol – seilwaith a chyd-destun

• Y gymuned a'r economi
• Diwylliant a'r cyfryngau
• Cymru yn y byd ehangach
• Technoleg ddigidol
• Seilwaith ieithyddol modern
• Cynllunio iaith
• Gwerthuso ac ymchwil

5.5 Mae hefyd yn bwysig nodi y bydd partneriaid y Cyngor i gyd yn chwarae rhan allweddol wrth gyflawni'r ail Strategaeth Hybu'r Gymraeg, ac felly mae'r cynllun gweithredu wedi'i rannu'n ddwy. Mae rhan 1 yn amlinellu'r gweithgareddau a thargedau sy'n cael eu harwain gan y Cyngor, naill ai'n uniongyrchol neu drwy gomisiynu gwasanaethau eraill gan sefydliadau eraill; ac ~~yn~~ Rhan 2 o'r cynllun gweithredu mae cyfle i bartneriaid gyfrannu at lwyddiant y strategaeth gyffredinol.

5.6 Ni fydd yr un goblygiadau o ran monitro a chraffu ar gyfer Rhan 2 o'r cynllun gweithredu, ond fe fydd partneriaid yn cael eu gwahodd i roi'r wybodaeth ddiweddaraf ynglŷn â'r cynnydd bob blwyddyn.

6.0 GOBLYGIADAU O RAN CYDRADDOLDEB AC AMRYWIAETH / DYLETSWYDD ECONOMAIDD GYMDEITHASOL

6.1 Mae asesiad Cydraddoldeb ac Amrywiaeth / Economaidd Gymdeithasol wedi'i gwblhau ar gyfer prif Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2022-2027, ac mae modd bwrw golwg arno yma.

7.0 YMGYNGHORI

7.1 Cafodd ymgynghoriad cyhoeddus ei gynnal yn 2021 ar gyfer y brif strategaeth ynghyd â thrafodaethau â rhanddeiliaid a gwasanaethau allweddol drwy gydol cyfnod drafftio'r cynllun gweithredu newydd.

8.0 GOBLYGIADAU ARIANNOL

8.1 Does dim goblygiadau ariannol sy'n gysylltiedig â'r adroddiad yma. Serch hyn, efallai bydd costau ac adnoddau sydd eu hangen ar wasanaethau er mwyn gwireddu'r Cynllun Gweithredu.

9.0 GOBLYGIADAU'R IAITH GYMRAEG

9.1 Cafodd Asesiad Effaith y Gymraeg ei gwblhau ar gyfer prif Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2022-2027 ac mae modd bwrw golwg arno yma.

10.0 GOBLYGIADAU CYFREITHIOL A DEDDFWRIAETH BERTHNASOL

10.1 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a Safonau Statudol ar gyfer y Gymraeg 2015 sy'n rheoleiddio'r gwaith yma. Mae'r strategaeth hefyd yn gysylltiedig â'r Strategaeth Mwy Na Geiriau (fframwaith strategol Llywodraeth Cymru ar gyfer gwasanaethau iechyd, gwasanaethau cymdeithasol a gofal cymdeithasol Cymraeg) a Chynlluniau Strategol y Gymraeg Mewn Addysg (o dan y Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013).

11.0 CASGLIAD

11.1 Byddai'r Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2022-27 a'r Cynllun Gweithredu yn ychwanegu at y gwaith da gafodd ei wneud gan wasanaethau'r Cyngor a'n partneriaid yn rhan o'r strategaeth gyntaf. Cafodd hyn effaith gadarnhaol ar ddarparu gwasanaethau yn y Gymraeg i drigolion Rhondda Cynon Taf.

11.2 Dyma gyfle i'r Pwyllgor Craffu ystyried y cynllun gweithredu ac ymateb iddo cyn iddo gael ei drafod gan Is-bwyllgor y Cabinet ar faterion y Gymraeg.